

Eftirlit með rafhlöðum og rafgeymum, raf- og rafeindatækjaúrgangi

Samantekt og niðurstöður eftirlits ársins 2019

1. Formáli

Eftirlit þetta byggir á lögum um meðhöndlun úrgangs nr. 55/2003, reglugerð nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma og reglugerð nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang. Markmið eftirlitsins er að hækka söfnunarhlutfall þessa úrgangs, fylgja eftir banni og takmörkunum á tilteknum efnum í rafhlöðum og rafgeymum og sjá til þess að upplýsingagjöf fyrirtækja til viðskiptavina sé fullnægjandi.

Samkvæmt reglugerðunum er Umhverfisstofnun falið eftirlit með framfylgd reglugerðanna með eftirliti hjá fyrirtækjum og eftirfylgni skv. eftirlitsáætlun 2018-2020.

Eftirlitið felur í sér að skoða hvort **framleiðendur og innflytjendur rafhlaðna og rafgeyma:**

- Veiti kaupendum upplýsingar um flokkun, meðhöndlun og efnainnihald vara sinna
- Séu skráðir í skráningarkerfi fyrir framleiðendur og innflytjendur
- Selji einungis vörur merktar tunnummerki
- Fari eftir takmörkunum á efnainnihaldi skv. reglugerð

Í eftirliti með **sölu- og dreifingaraðilum rafhlaðna og rafgeyma er athugað** hvort:

- Tekið sé á móti notuðum rafhlöðum og rafgeymum
- Farið sé eftir takmörkunum á efnainnihaldi skv. reglugerð

Í eftirliti með **raf- og rafeindatækjum hjá framleiðendum og innflytjendum** er skoðað hvort:

- Aðilar séu skráðir í skráningarkerfi fyrir framleiðendur og innflytjendur
- Kaupendum séu veittar upplýsingar um flokkun og meðhöndlun þessara vara
- Varan beri tunnummerki

Auk þessa ber Umhverfisstofnun að hafa eftirlit með því að aðrir aðilar nefndir í ofangreindum reglugerðum sinni skilgreindu hlutverki sínu, m.a. sveitarfélög og Úrvinnslusjóður. Tilgangur þessarar skýrslu er að upplýsa um framgang og niðurstöður eftirlits 2019.

2. Söfnunarátak og fræðsla

Á árinu 2019 fór af stað sérstakt söfnunarátak um skil á rafhlöðum og raf- og rafeindatækjaúrgangi. Ástæðan var að söfnunarhlutfallið á raf- og rafeindatækjum var einungis um 45% árið 2017 en markmiðið skv. reglugerð er það verði komið upp í 65% árið 2019.

Umhverfisstofnun og Úrvinnslusjóður vinna saman að verkefninu í þeim tilgangi að auka skil á raf- og rafeindatækjum, rafhlöðum og ljósaperum til endurvinnslu eða endurnýtingar.

Þátttakendur eru fjögur sveitarfélög og ein til tvær verslanir í hverju sveitarfélagi, sem eru Fljótsdalshérað, Grindavík, Kópavogur og Vestmannaeyjar. Sveitarfélögin voru valin út frá lágu söfnunarhlutfalli en einnig með það í huga að hafa helstu stórmarkaði og matvöruverslanir með í verkefninu. Í verslununum var settur upp söfnunarkassi þar sem almenningur getur skilað inn rafhlöðum, litlum raftækjum, ljósaperum og flúrperum.

Verkefnið er tilraunaverkefni til eins árs, en eftir að verkefninu lýkur verður framtíðarfyrirkomulag þess skoðað með það fyrir augum að sveitarfélögin eða aðrir sjái um verkefnið. Að söfnunarátaki loknu mun Úrvinnslusjóður meta árangur verkefnisins.

3. Framkvæmd eftirlits

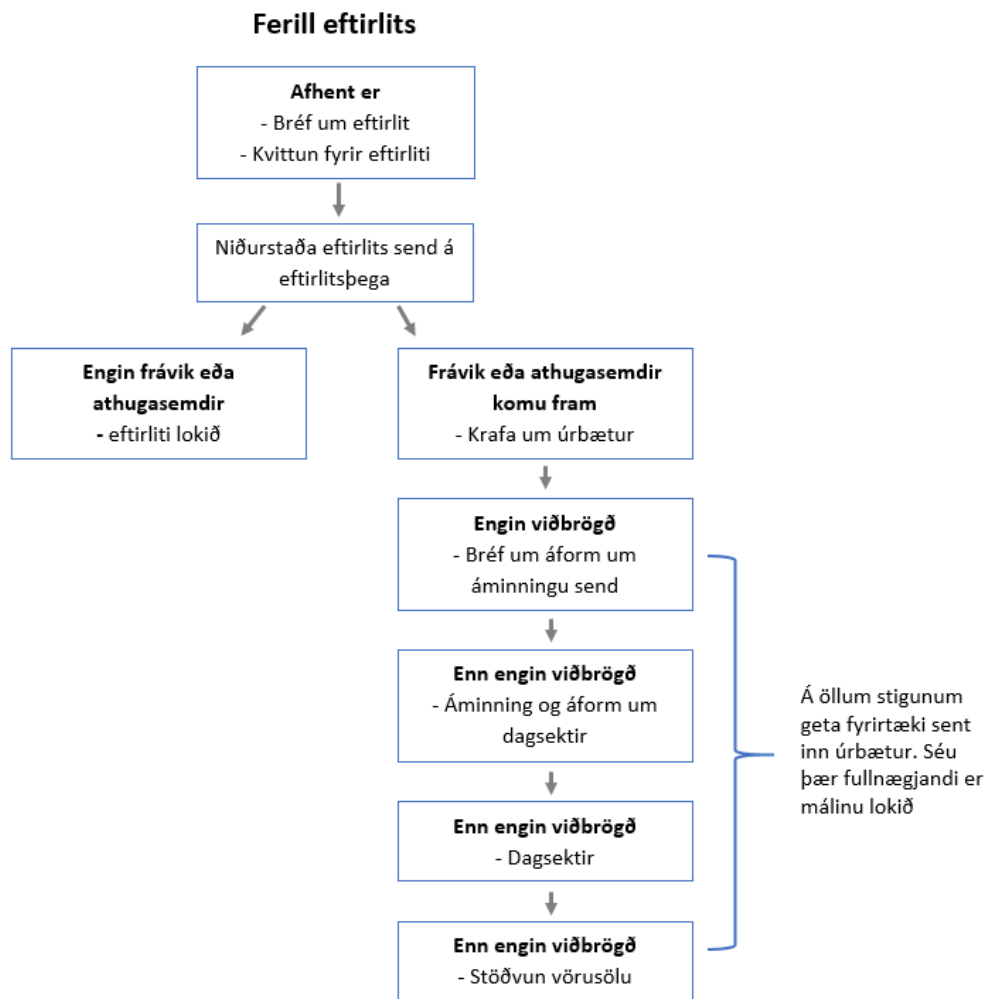
Í eftirlitinu var farið í heimsókn til aðila sem flytja inn rafhlöður, rafgeyma og/ eða raf- og rafeindatæki og höfðu ekki fengið eftirlitsheimsókn áður.

Upplýsingar um innflytjendur voru fengnar frá Skattinum. Árið 2019 voru innflytjendur raf- og rafeindatækja um 4.030 og innflytjendur rafhlaðna og rafgeyma um 1.150.

Eftirlitið hófst í ágúst og lauk í nóvember en mestur tími fór í annars vegar eftirlitið sjálft og hins vegar í eftirfylgni og aðstoð við eftirlitsþega.

Eftirlitið fór þannig fram að eftirlitsmaður Umhverfisstofnunar fór í ótilkynnta heimsókn til áður skilgreindra fyrirtækja (sjá mynd 1). Við eftirlitið var fylltur út gátlisti og skoðaðar vörur sem valdar voru af handahófi, sem og merkingar og upplýsingar með vörunum og hvort móttaka væri á notuðum rafhlöðum og rafgeymum (sjá viðauka 1-2).

Upplýsingar, athugasemdir og frávík voru skráð og unnið úr þeim í kjölfar heimsóknarinnar. Niðurstaða eftirlits, sem fólst í eftirlitsskýrslu og fylgibréfi með henni, var send eftirlitsþega (sjá viðauka 3).

Mynd 1: Ferill eftirlits.

4. Niðurstöður eftirlits

Í eftirlitinu var farið í heimsókn til 31 aðila sem flytja inn rafhlöður, rafgeyma og/ eða raf- og rafeindatæki og höfðu ekki fengið eftirlitsheimsókn áður. Af þessum aðilum voru fjórir á Vesturlandi og fimm á Norðurlandi, en aðrir voru höfuðborgarsvæðinu. Stór hluti þessara aðila flytja inn bæði rafhlöður og raftæki en í niðurstöðum eru þessir flokkar aðgreindir enda um tvær reglugerðir að ræða.

Eftirlit vegna reglugerðar nr. 1061/2018

Eftirlit var framkvæmt hjá 31 aðilum sem flytja inn raf- og rafeindatæki. Alls voru 162 raf- og rafeindatæki skoðuð.

Eftirlit vegna reglugerðar nr. 1020/2011

Eftirlit var framkvæmt hjá 29 aðilum sem flytja inn, selja og dreifa rafhlöðum og rafgeymum á höfuðborgarsvæðinu. Alls voru 78 rafhlöður og rafgeymar skoðuð.

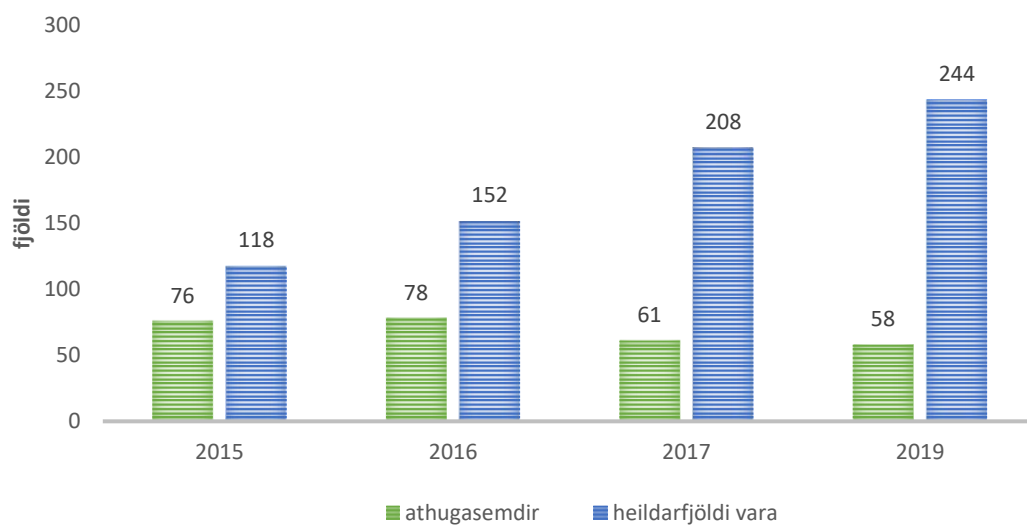
Tafla 1: Eftirlitsþegar ársins 2019.

Raf- og rafeindatæki	Rafhlöður og rafgeymar
AZ Medica	Dynjandi
Dynjandi	Egilsson efh (A4)
Egilsson efh (A4)	Elkó (Lindum)
Eldhaf	Fossberg
Elkó (Lindum)	Gryfjan ehf
Epál	Húsasmiðjan
Fossberg	Icevape
Frístundahús ehf	Kaupfélag Borgfirðinga
Gryfjan ehf	Lumex
Húsasmiðjan	Macland ehf
Icevape	Model ehf
Kaupfélag Borgfirðinga	Múrbúðin
Kælismiðjan Frost	Nortek ehf
Lumex	Rafkaup
Macland ehf	Rafver
Model ehf	Rekstrarvörur
Múrbúðin	Reykjafell
Netkerfi og tölvur	Reykjavík Drones
Nordic store	Securitas
Nortek ehf	Tiger Ísland ehf
Penninn ehf	Tækniborg ehf
Rafkaup	Öryggismiðstöð Íslands
Rafver	
Rekstrarvörur	
Reykjafell	
Reykjavík Drones	
Securitas	
Tiger Ísland ehf	
Tækniborg ehf	
Wedo ehf (Heimkaup)	
Öryggismiðstöð Íslands	

Af þeim 31 aðilum sem heimsóttir voru árið 2019, voru einungis þrjú eftirlitsþegar sem fengu ekki athugasemdir. Hinir þurftu að gera úrbætur hjá sér sem vörðuðu ýmist vöntun á; upplýsingum til kaupenda, móttöku á notuðum rafhlöðum og rafgeymum, eða tunnummerki á vöru. Engar athugasemdir voru að þessu sinni varðandi upplýsingar um efnainnihald rafhlaða.

Alls voru 244 vörur skoðaðar og voru gerðar athugasemdir í 58 tilvikum. Fjögur bréf um áform um áminningu var sent á eftirlitsþega, sem flestir brugðust fljótt við.

Á mynd 1 má sjá þróun á fjölda frávik/ athugasemda á árunum 2015- 2019. Árið 2018 er ekki með í ofangreindri samantekt, en þá voru aðrar áherslur í eftirliti, því þá var farið í eftirlit til framleiðenda raftækja og rafeindatækja, ásamt eftirliti með með söfnun sveitarfélaga á rafhlöðum, rafgeymum og raf- og rafeindatækjaúrgangi. Eins og sjá má hefur fjöldi þeirra vara sem skoðaðar eru aukist en um leið hefur dregið úr frávikum. Árið 2015 voru frávik/athugasemdir í 64% tilvika, árið 2016 var hlutfallið komið niður í 51%, árið 2017 í 29% og árið 2019 í 24%.

Mynd 2: Fjöldi athugasemda af vörum sem skoðaðar voru eftir árum.

Viðauki 1

Eftirlit hjá framleiðendum og innflytjendum **RAFHLAÐNA OG RAFGEYMA**

Fyrirtæki:

Dagsetning eftirlits:

Tekur fyrirtækið á móti rafhlöðum/rafgeymum? _____

Upplýsingaskylda til kaupanda: Hvar er heimilt að skila notuðum RR?

- RR mega ekki fara með öðrum úrgangi
- RR er hægt að skila án gjalds
- RR eru í samræmi við lágmarkskröfur (Cd, Hg og Pb)
- Áhrif RR á heilsu manna og umhverfi

<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara____ Umbúðir ____ Umhverfisvottað Já ____ Nei ____ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ____ Nei ____ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ____ Nei ____</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara____ Umbúðir ____ Umhverfisvottað Já ____ Nei ____ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ____ Nei ____ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ____ Nei ____</p> <p>Annað:</p>
<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara____ Umbúðir ____ Umhverfisvottað Já ____ Nei ____ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ____ Nei ____ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ____ Nei ____</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara____ Umbúðir ____ Umhverfisvottað Já ____ Nei ____ Efnainnih. Cd < 0.002% mvþ. Já ____ Nei ____ Efnainnih. kvikasilfurs < 0.0005% mvþ. Já ____ Nei ____</p> <p>Annað:</p>

Viðauki 2

Eftirlit hjá framleiðendum og innflytjendum **RAF- OG RAFEINDATÆKJA**

Fyrirtæki:

Dagsetning eftirlits:

Er fyrirtækið með upplýsingar á vegg/afgreiðsluborði eða öðrum stöðum um förgun á raf- og rafeindatækjum?

Upplýsingaskylda til kaupanda:

- Hvar er heimilt að skila notuðum WEEE?
- WEEE mega ekki fara með öðrum úrgangi
- WEEE er hægt að skila án gjalds

<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara___ Umbúðir___ Bæklingur___ Upplýsingar í bæklingi Já ___ Nei___ Ekki til ___</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara___ Umbúðir___ Bæklingur___ Upplýsingar í bæklingi Já ___ Nei___ Ekki til ___</p> <p>Annað:</p>
<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara___ Umbúðir___ Bæklingur___ Upplýsingar í bæklingi Já ___ Nei___ Ekki til ___</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara___ Umbúðir___ Bæklingur___ Upplýsingar í bæklingi Já ___ Nei___ Ekki til ___</p> <p>Annað:</p>
<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara___ Umbúðir___ Bæklingur___ Upplýsingar í bæklingi Já ___ Nei___ Ekki til ___</p> <p>Annað:</p>	<p>Vörunúmer: Vörunúmer: Tegund:</p> <p>Tunnummerki Vara___ Umbúðir___ Bæklingur___ Upplýsingar í bæklingi Já ___ Nei___ Ekki til ___</p> <p>Annað:</p>

Viðauki 3

EFTIRLITSSKÝRSLA

EFTIRLIT MEÐ RAFHLÖÐUM, RAFGEYMUM OG RAF- OG RAFEINDATÆKJAÚRGANGI

Dagsetning eftirlits
Fyrirtæki
Heimilisfang
Kennitala
Rafræn skýrsla send á

Starfsemi Innflytjandi og sölu- og dreifingaraðili
Fulltrúi UST
Tegund eftirlits Úrgangseftirlit
Fulltrúi fyrirtækis

UMFANG EFTIRLITS

Þann nóvember sl. fór fram eftirlit á vegum Umhverfisstofnunar hjá versluninni Í eftirlitinu voru skoðaðar nokkrar gerðir af raf- og rafeindatækjum og rafhlöðum og rafgeymum og hvort vörurnar bæru réttar merkingar og upplýsingar til notenda sbr. reglugerð 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang og reglugerð 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma. Einnig var skoðað hvort verslunin taki á móti notuðum rafhlöðum og rafgeymum.

NIÐURSTAÐA EFTIRLITS

Skráningarkerfi: Er fyrirtækið skráð í skráningarkerfi framleiðenda og innflytjenda?

Móttaka á notuðum rafhlöðum og rafgeymum: Tekur fyrirtækið á móti notuðum rafhlöðum og rafgeymum frá viðskiptavinum sínum.

Eftirfarandi vörur voru skoðaðar:

- Rafhlöður
- Rafgeymar
- Raf- og rafeindatæki

Tunnumerki: Vörurnar eiga að vera sérstaklega merktar með tunnumerkinu (yfirstrikuð sorptunna) samkvæmt reglugerðum.

Frávik: Frávik eru tilgreind hér.

Frávik frá: 3. mgr. 4. gr. í reglugerð 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang og 11. gr. um rafhlöður og rafgeyma.

Innihald kadmíum og kvikasilfurs: Ef athugasemdir þá tilgreint hér.

Innihald kadmíum og kvikasilfurs: Það á að vera skýrt hvort að rafhlöður og rafgeymar innihaldi kadmíum og kvikasilfur.

Athugasemd: Athugasemdir tilgreindar hér. Ekki kom fram hvort vörurnar innihalda þessi efni eða hversu mikið. Umhverfisstofnun óskar upplýsinga um magn þessara efna í vörunum.

Athugasemd við 5. gr. reglugerðar nr. 1020/2011.

Upplýsingagjöf: Upplýsingagjöf til kaupenda þarf að uppfylla báðar reglugerðir.

Frávik: Frávik eru tilgreind hér. Upplýsingar vantaði um hvar heimilt er að skila notuðum rafhlöðum, rafgeymum og raf- og rafeindatækjaúrgangi, að tækin megi ekki fara með almennum úrgangi, að rafhlöðum og rafgeymum sé hægt að skila til sölu- og dreifingaraðila eftir notkun án greiðslu og að ábyrgst sé að úrgangurinn verði meðhöndlaður í samræmi við gildandi reglur. Einnig vantar upplýsingar um áhrif rafhlaða og rafgeyma á heilsu manna og umhverfi.

Frávik frá 1. mgr. 7. gr. reglugerðar nr. 1020/2011 um rafhlöður og rafgeyma og 4. gr. reglugerðar nr. 1061/2018 um raf- og rafeindatækjaúrgang.

Umhverfisstofnun gerir ekki frekari athugasemdir.

Reykjavík, dagsetning
Undirskrift eftirlitsmanns